

Jenny Rostain

LUOT

TO

HAI

RI

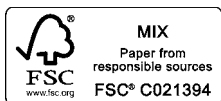

Jenny Rostain

LUOT
TO
HÄI
DIE
KIO

BAZAR

Bazar Kustannus

© Jenny Rostain

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-221-3

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

ALUKSI.....	15
YLIVELKAANTUNUT SUOMI	27
<i>Elias Rantapuska</i>	
RAHA IDENTITEETIN RAKENTAJANA	39
VELKOJAT JA VIPPIFIRMAT	45
<i>Onni Sarmaste</i>	
ULOSOTTOLAITOS	55
<i>Juhani Toukola</i>	
YLIVELKAANTUMISEN INHIMILLINEN LUONNE	65
EDUNVALVONTA	77
<i>Anonyymi edunvalvoja</i>	
YRITTÄJIEN SUOMI.....	89
<i>Anonyymi yrittäjä</i>	
REHELLINEN ITSETUTKISKELU	105

VELALLISTEN PUOLUSTAJAT	113
<i>Mauri Häkkinen</i>	
SUURIN NIISTÄ ON HÄPEÄ	121
OIKEUSMINISTERIÖ	135
<i>Anna-Maja Henriksson</i>	
VALTIONVARAINMINISTERIÖ	143
<i>Matti Vanhanen</i>	
SUOMEN PANKKI	149
<i>Olli Rehn</i>	
ASKEL ASKELEELTA KOHTI VELATTOMUUTTA	157
TAKUUSÄÄTIÖ	179
<i>Juha Pantzar</i>	
KUITATTU VELKA	187
VIIMEINEN PUHEENVUORO	295
<i>Leski</i>	
APUA, TIETOA JA TUKEA TARJOAVIA TAHOJA	201
VIITTEET	203

OMISTETTU

Elsille.

Ulosottovelallisille ja velkojen kanssa kamppaileville.

Ylivelkaantumisen ehkäisyn parissa työtä tekeville.

Tommille.

KIITOS

Haastatelluille.

Jarille.

Soilalle, Milalle ja Eliyalle.

Pojalleni, poikani isälle ja vanhemmilleni.

Vuokranantajalleni sekä muille minua ja työtäni tukeneille.

Mikelle, joka auttoi minua. Jonille.

Jokaiselle tämän kirjan tekoon tavalla tai toisella osallistuneelle.

Kustantajalleni, kustannustoimittajalleni ja Taikelle.

KIRJAILIJAN HUOMAUTUS:

Kirjan puheenvuoroissa esitetyt mielipiteet ja kannat edustavat vain kyseisen henkilön tai tahon ajatuksia. Haastateltujen esittämät väittämät esimerkiksi lainojen anteeksiantamisesta on tarkastettu tosiksi. Työtä on pyritty tekemään journalististen periaatteiden mukaisesti ja kunnioittamaan haastateltuja sekä heidän yksityisyyttään. Haastatelluille on tarjottu mahdollisuus korjata puheenvuoronsa ennen julkaisua. Kaikki sähköisessä kyselyssä jaetut kokemukset on julkaistu kirjassa tarkoituksella nimimerkillä. Nimimerkkien mahdollisesti synnyttämien sukupuoliolettamien ei ole pyrkimys määritellä vastaajia millään tavalla. Kokemuksia ja puheenvuoroja on editoitu yleiskielisiksi.

Tässä kirjassa käsitellään aiheita, kuten muun muassa itsemurhia, jotka voivat järkyttää herkimpiä. Jos sinulla tai läheiselläsi on itsetuhoisia ajatuksia, ota yhteyttä Kriisipuhelimeen p. 09 2525 0111. Jos tilanne on edennyt hengenvaaralliseksi, soita 112 tai hakeudu lähimpään päivystykseen. Kirjan lopusta voi löytää myös muita tukea antavien tahojen yhteystietoja.

Oma velkaantumiseeni johtanut tarina on luettavissa kokonaisuudessaan väkivallan aiheuttamia traumoja käsittelevässä tietokirjassani Liian rikki kuolemaan (2019, Bazar Kustannus).

Tämä kirja on kirjoitettu Taiken tuella.

Worrying is like paying a debt you don't owe.

- MARK TWAIN

ALUKSI

*Ylivelkaantuminen on sellaisten velkojen kertymistä,
joita ei voida maksaa nykyisellä ja odotetulla tulotasolla.*

– ECONOMY-PEDIA¹

KUOLEMANVAKAVA ILMIÖ

Ollessani kesälomalla eräänä helteisenä elokuun alkupäivänä vuonna 2020 työpuhelimeni soi kesken iltakävelyn. Tuosta puhelusta alkoi kasvutarina, joka pakotti minut pohtimaan suhdettani rahaan, ylivelkaantumiseen ja sen kokonaisvaltaisiin seurauksiin aivan uudella tavalla. Jouduin kysymään itseltäni kysymyksiä, jotka olin mielestäni käsitellyt loppuun jo vuosia aiemmin ja joihin olin suhtautunut pitkään kuin itsestäänselvyyksinä: Miten raha ja ylivelkaantuminen todella vaikuttivat elämämme eri osa-alueisiin, kuten ihmissuhteisiin ja arkeen kodeissamme, ja millainen valta niillä oli psyykeeseen tai kehitykseemme yksilöinä?

Tuona kesänä olin ehtinyt työskennellä kirjailijan työni rinnalla kyseisessä asiakaskonsernissa viestinnän strategisissa tehtävissä jo usean vuoden ajan ja siirtynyt koronakeväänä konsernin sisällä emoyhtiön kirjoille. Samalla minusta oli tullut myös työsuojeluvaltuutettu, minkä myötä vastuuni olivat lisääntyneet. Ei ollut suinkaan tavatonta, että minulle saatettiin viestinnän kriiseissä soittaa yömyöhällä tai kesken loman, kuten nyt. Tällä kertaa ei kuitenkaan ollut kysymys aivan tavallisesta kriisiviestinnän työpuhelusta, vaan soiton syy oli henkilökohtaisempi: puhelimesta oli työnantajani, joka kertoi konserniyhtiön erään liiketoimintajohtajan menettäneen puolisonsa tätä puhelua edeltäneenä aamuyönä. Pomoni tunsu historiani ja sen, että juuri tällaisissa hetkissä olin vahvimmillani, ja siksi hän oli osannut soittaa nyt minulle. Tukeani tarvittiin.

Työnantajani kertoi heti puhelun aluksi tuoreen lesken istuvan hänen vierellään, ja saatoin kuulla tämän miehen itkevän lohduuttomasti taustalla. Kun leski kykeni itkultaan lopulta puhumaan, hän kertoi minulle surullisen tarinan: miehen käytyä edellisiltana nukkumaan, hänen puolisonsa oli kadonnut yhteisen auton avaimet mukanaan jättäen jälkeensä jäähyväisviestin. Nainen oli ajanut pitkin moottoritietä pohjoiseen ja päätynyt kääntämään autonsa vastaan tulevan rekan alle. Jo onnettomuuspaikalla oli selvinnyt, että törmäys oli johtanut naisen nopeaan kuolemaan ja että onnettomuus oli ollut itsemurha.

Kyseessä oli niin sanottu keskiluokkainen perhe, jolla ei pitänyt olla huolta mistään, etenkin rahasta – tai niin kaikki edesmenneen läheiset olivat luulleet. Vaikka kuoleman

taustoista ei tiedetty vielä mitään muuta kuin se minkä leski tiesi shokiltaan puhelimesta kertoa, ymmärsin, että jotain ikävää oli täytynyt tapahtua mahdollisesti jo kauan ennen itsemurhapäätöstä. Oman kokemukseni kautta olin oppinut, että ihminen ei koskaan riistänyt henkeä itseltään mitättömästä syystä. Kun pääsin lenkiltä kotiin, istuuduin sängylle ja tajusin, kuinka kiitollinen sain olla. Minä olin selvinnyt omista vaikeuksistani hengissä.

Kun kuolemaa seuranneiden viikkojen aikana selvisi, että kollegani vaimo oli vuosien varrella ottanut miehen tietämättä lainoja ja yrittänyt kattaa niillä jo aiemmin salassa ottamia lainoja, alkoi kuva synkstä kokonaisuudesta hitaasti rakentua. Nainen oli yrittänyt piilottaa kumppaniltaan velkaongelmansa jo vuosia, ja salaisuus oli käynyt lopulta niin raskaaksi kantaa, että se oli ajanut hänet rekan alle. Samana iltana, ennen kuolemaansa, nainen oli vielä viimeisen kerran yrittänyt hakea pikavippiä, jotta olisi saanut maksettua viimeisimmät, jo myöhässä olleet lainanlyhennyksensä. Lainaa ei kuitenkaan enää myönnetty mistään. Kun leski kertoi minulle koko tarinan puolisonsa kuoleman jälkeen paljastuneista veloista ja siitä, miten nainen oli jo pitkään yrittänyt neuvotella luottolaitosten kanssa siinä kuitenkaan onnistumatta, alkoivat ylivelkaantuminen ja sen seuraukset näyttää silmissäni kuolemanvakavilta ilmiöiltä. Jotain olisi tehtävä toisin, jotta yksikään ihminen ei kokisi oman elämänsä olevan velkojaan arvottomampi. Raha oli kuitenkin vain rahaa, se oli eloton symboli – toisin kuin vielä elossa olevat ihmiset.

Kun rahat ja luottamus loppuvat

Vuoden 2022 keväällä Suomessa oli lähes 390 000 maksuhäiriömerkinnän luottotietoihinsa saanutta kuluttajaa, joiden elämää häiriömerkintä varjostaa päivittäin. Ongelman suuruudesta huolimatta vain harva puhuu asiasta, sillä luottotietojen menettäjä tuntee usein suurta häpeää.

Miten luottotietojen menetyksestä voi selvitä ja mitä velkojen varjostaman elämän helpottamiseksi voi itse tehdä? Kuka auttaa luottotiedot menettänyttä tai mistä voi kysyä neuvoa? Miten käy kotivaikutuksen, vuokra-asunnon tai puhelinliittymän? Mitkä ovat velkaantuneen oikeudet?

Näihin kysymyksiin ilmiöön laajasti perehtynyt tietokirjailija **Jenny Rostain** etsii vastauksia. Hän on haastatellut kirjaansa varten asiantuntijoita, virkamiehiä ja yrittäjiä sekä kerännyt velkaantuneiden ja luottohäiriöistä selviytyneiden tarinoita.

BAZAR